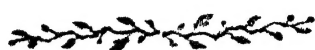

॥ श्री परमात्मने नमः ॥

स्वामी

रामानंद.

नाटकनां गायनो.

श्री राजनगर नैतिक नाटक समाज भाटे

रथी प्रसिद्ध करनार,

राजकवि गौरीशंकर त्रिभुवन उपाध्याय

(श्री राजनगर नैतिक नाटक समाजना मालीक.)

हुणवद. (काहीयावाड)

आवृत्ति २ अ.

नक्ष १,०००

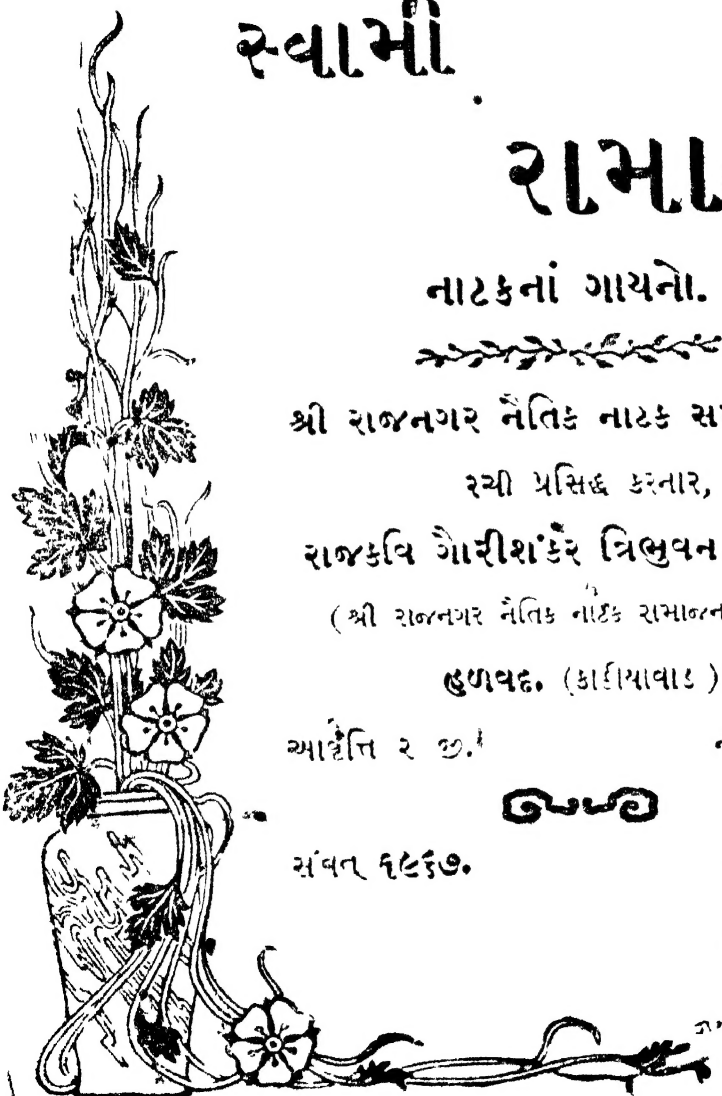

संवत् १९६७.

सने १९२१.

कीमत

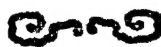
३. ८-२-०

ગાંધીજીના વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગાંધીજીના વિદ્યાપીઠ-સંગ્રહ

૩૩૭૬

અમદાવાદ
શ્રી ૮ અમરસિંહજી મિન્દીજ પ્રેસમાં
પદાણુ તોજામખાતે ગુરખાતે છાપ્યું.

સર્વ હક્ક છપાવનારે સ્વધીન રાખ્યા છે.

પ્રથમ આવૃત્તિ અને આ(બીજી) આવૃત્તિમાં કેટલેક તફાવત નથી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીગ્રાહિત વિભાગ]

અનુક્રમિક ૩૩૭૭

વર્ષીક

પુસ્તકનું નામ રાખાવંદ મારફતે આપવો

વિષય ૬૨-૨-૪

પાત્રોનાં નામ.

— — — — —
પુરુષ પાત્ર.

રામાનંદ—કાશીના શ્રી સંપ્રદાયના સ્થાપક.

કૃષ્ણ—વિષ્ણુનો પૂર્ણાવતાર.

કબીર—રામાનંદનો શિષ્ય, પ્રસિદ્ધ ભક્ત.

પીપાળ—ગાગરોડગઢનો રાજા—રામાનંદનો શિષ્ય અને ભક્ત.
માર્ગે વિચરનાર પ્રસિદ્ધ ભક્ત.

કામરૂપ—ટોડનો નાજકુમાર, ભદ્રસિંહનો ભાઈ.

ભદ્રસિંહ—ટોડનો રાજા.

નારદ—બ્રહ્મરાની મુનિ.

મક્રમયંદ—દારિકાનો ધનલોભી વાણીએ.

ભાંડ—દિલ્લીનો નકલમાજ બહુરૂપી.

સિકંદર—સોદી વંશનો દિલ્લીનો બાદશાહ.

મહંત—પ્રયાગના મહંતો અધિકારી.

બ્રમર—દારિકાના વણીકનો છોકરો.

સ્ત્રી પાત્ર.

કનકબા—પીપાળની કુંવરી, કામરૂપની સ્ત્રી.

રાધિકા—કૃષ્ણનાં સ્ત્રી.

સીતા—પીપાળની રાણી.

કમળા—મક્રમયંદની પુત્રી, બ્રમરની સ્ત્રી.

ગુણિકા—દિલ્લીની રહેનાર ગાંધારી, પાછળથી ભક્તાણી.

સ્વામી રામાનંદ નાટકની પ્રવેશવાર હકીકત.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો. વૈકુંઠ— કૃષ્ણ ભગવાનના મુખ પર મનનો આનંદ દેખાયો તે જોઈ રાધીકાજીનો પ્રશ્ન.

કૃષ્ણે કળીયુગના જીવો અર્થે ભક્તિમાર્ગ ઉત્પન્ન કરવા નારદને આપેલ વચન સંબંધી સંત રામાનંદ સ્વામી અને તેના શિષ્યો વિષે ચર્ચા.

આચાર્યપદ અને ગાદીનો વૈભવ રાખે તે સંત નિર્ભળ કઈ રીતે હોઈ શકે? એવી રાધીકાજીને શંકા.

શંકાના સમાધાન માટે રાધીકા સહ કૃષ્ણનું દ્વારિકા, જ્યાં રામાનંદ આજ્યા હતા ત્યાં જવું.

સીનતું બદલાવવું, સ્થળ દ્વારિકા રાજમહેલ.

દ્વારિકાના રાજ્યે પધરામણી કરી હોવાથી આવેલા રામાનંદ, યાત્રાર્થે આવેલ પીપો રાજ, તેની કુંવરી વિગેરે લોકોનું દર્શનાર્થે જવું.

રાધીકાની શંકા ટાળવા કૃષ્ણે અપ્સરા બોલાવવી, અપ્સરાએ રામાનંદને ચળાવવા યત્ન કરવો; રામાનંદે અપ્સરાને નિરૂત્તર કરવા, આપ કરતી આમ ઉત્પન્ન કરી તે વચ્ચે ભોગ ભોગવવા આવવા કહેવું. અપ્સરા હારવી. રાધીકાની શંકા જવી. દેહપર અભાવ

આવર્તા સમાનદે યોગજિજ્ઞાસી પોતાની દેહ બાળી નાખવી. કૃષ્ણે સમાનદને કુલના ઢગલામાંથી પુનરાવતાર આપ્યો. પ્રત્યક્ષ દર્શન દઇ પૃથ્વીમાં ભક્તિ-ભાંજ સ્થાપવા આજ્ઞા કરવી. પરચા પુરવા વચન આપવું.

પ્રવેશ ૨ જો. સ્થળ—ગાંગરોડ ગઢ—સીતા સાથે દારિકાથી આવેલ કનક દારિકાપુત્રીના ધાર્મિક ચિતારપર પ્રસન્નતા દર્શાવે છે, ત્યાં દેવીએ આપેલ સ્વપ્નના વિચારમાં પીપોરાજી સીતારણી સાથે આવે છે.

કનકનું વિચાર માટે પીપાને પુછવું, પીપાએ, સ્વપ્નમાં દેવીએ મુક્તિ માટે સમાનદ શરણે કાશી જવાની આજ્ઞા કર્યાનું કહેવું. દારિકાથી સંગાથે આવેલ મેમાન થયેલ ભદ્રસિંહનું કામરૂપ સાથે આવવું. સગપણ પામેલ કનક કામરૂપનો પ્રથમ પ્રેમપ્રસંગ.

પ્રવેશ ૩ જો. સ્થળ દારિકા—ધનલોબી મોકમચંદ પાસે લાડકોટ દર્શાવતી કમળ. મુંજનું ઉડાઉ જવાબ સાથે જવું. કમળ પાસે પાડોશી વાણીયાના છોકરા ભ્રમરનું આવવું. બંનેનો નિખાલસ મનમેળાપ. કમળની ભ્રમરને ભક્તિની ભલામણ.

પ્રવેશ ૪ થો. સ્થળ ગાંગરોડગઢ—કુંવારાપણ છતાં કામરૂપ સાથે કનકે છુટથી મુદ્રાકાત લીધેલ કામરૂપે કનકને સ્વછદીપણના ઉપજેલા સતીપાસ માટે છુપી રીતે કુરકાળરૂપ લઇ આવવું. કનકની સીપળ પ્રીતિ જોઇ

કનકપરનો શક જવો. કનક કામરૂપમાં નિર્મળ
પ્રીતિભાવ.

પ્રવેશ ૫ મો. સ્થળ દ્વારિકામાં ધર્મશાળા— ધી ખરીદવા માટે
આવેલ મોદી, ધર્મશાળાવાળો અને સાધુઓ મુસાફરો
વિગેરેની ચાલુ સમયવિષે વિવિધ વાતચિત.

પ્રવેશ ૬ ઠો. સ્થળ પ્રયાગ મહંતનો મઠ—મજન ગાતા યાત્રીઓ
કાશી જતાં વિશ્રામ માટે રહેલ પીપો અને સીતા.
સીતાપર મહંતની બદ દાનત. સીતાના શિષ્યગની રક્ષા
માટે સુર્ય અસ્ત ન પામતાં પાછો ફરવો. મહંતને
નસીહત મળવી.

પ્રવેશ ૭ મો. સ્થળ કાશી—પાપ ટાળવાના પ્રયત્નમાટે કખીરનું
ગુણીકાના ગળેહાર નાંખી શરવું. ભાંડના હાથથી શરાબના
દેખાવવાળો શરબતનો પ્યાલો પીવો. લોક નિંદા.
મૃત્યુ લોકનો આનંદ. લેવા ફરતા નારદજીએ કખીરને જોવો.
ભક્તિના ઉત્તેજનમાટે કૃષ્ણે માયાથી પ્રેરાયેલા નારદને
કખીરપર દુરાચારી તરીકનો શક. નારદે ભક્તિની
અધોગતિ જોઇ ખેડ પામી ધર્મસ્થાપક ભગવાનને
મગ્નવા. કૃષ્ણનું પ્રકટ થવું. કખીરની કસોટી માટે
સોનીના વેશે આવી ઉક્કળતું શીશું પાવા કૃષ્ણે નારદને
કહેવું. કખીરની નારદદ્વારા કસોટી. કખીરનો પ્રભાવ
જોઇ ગુણીકાને તેપર આસ્થા.

કખીરે ગુણીકાને સત આહ્વાન સેવવા કહેવું. કખીર,

ગુણિકા અને ભાંડુ જવું. નારદે ભક્તિવિષે આપેલાં
વચન પાળવા કૃષ્ણપ્રત્યે માગવું. કૃષ્ણે વચન પાળવા
આતુરતા બતાવવી. તેમણે રામાનંદ અને કૃષ્ણીર
વિગેરેની ઉત્પત્તિ કહેવી. રામાનંદના દર્શનમાટે નારદની
કૃષ્ણપ્રત્યે માગણી. જન્નેનું ગોલોક પ્રત્યે જવું.

પ્રવેશ ૮ મો. સ્થળ દ્વારિકા. મોકમચંદનું ઘર—કમળને
ભક્તિપર પ્રેમ હોવાથી કમળને પસંદ પડવા બ્રમરનું
ખાવાના ઢાંગી વેશથી આવવું. બ્રમરપરની કમળની
લાગણીમાં વધારો. બ્રમરને કમળની મોહની.

પ્રવેશ ૯ મો. કાશી. રામાનંદનો ખાગ—સાધુઓ તથા ભાવિક
લોકોની મંળી સાથે રાસ ગાતા રામાનંદ પીપા
રાખનું સવારી સાથ આવવું. રામાનંદે એકલા આવવા
પીપાને કૃષ્ણીર મારફતે કહેવરાવવું. પીપાએ નોકરો
ઉતારે મોકલાવી એકલો થઈ આવવું. રામાનંદે
આવીમળવું. ચોરી કરવા આવેલ કર્મશીનું
કુવામાં સંતાવું. રામાનંદે પીપાને પાત્ર
સમજી શિષ્ય કરવાના ધરાદાથી એકલાપણું કોને
કહેવામાં આવે છે તે જાણવાનું બહાનું બતાવી
કુવામાં પડવા કહેવું. પીપાનું કુવામાં પડવું. કુવામાં
રામાનંદના કૃષ્ણીર સાથ પીપાને તથા કર્મશીને દર્શન
ચમત્કાર જોઈ પીપાને તથા કૃષ્ણીરને રામાનંદપર
અધ્યા થવી. ગુરુ કરવા રામાનંદનો ખોધ અને દા-
રિદ્રાએ મળવા વચન દેવું.

અંક બીજો

પ્રવેશ ૧ જો. સ્થળ કાશી—આખીની જમાતનું આવવું. ભક્તિ કરતા અને સાધુને સેવતા કર્મશી પાસે જમાતે ર-સોધ મંગાવવી.

પ્રવેશ ૨ જો. સ્થળ દ્વારિકા સમુદ્ર કાંઠો—દ્વારિકા આવેલ અને રામાનંદ પાસે લાગ લીધેલ પીપાનું તથા સીતાનું સમુદ્ર સ્નાન માટે આવવું. નરપશુ મોકમચંદનું મળવું. અસલની સોનાની દ્વારિકા વિષે પુછવું. મોકમચંદે અ-રકરીમાં સમુદ્રને તળીએ સોનાની દ્વારિકા જોવા જાઓ એમ કહેવું. પ્રભુ પ્રેમી પીપાનું તથા સીતાનું સમુદ્રમાં પડવું. સમુદ્રમાં સોનાની દ્વારિકા દેખાવી. મંદીરમાં તેને રાધાકૃષ્ણના દર્શન. કૃષ્ણે ભક્ત સ્ત્રી પુરૂષને પૃથ્વીપર ભક્તિ વધારવાનું કામ સોંપવું. દ્વારિકાના રાજાને આપતા થાંખ ચક્ર આદી હાપો જે યાત્રીઓને મારવાની તે આ મુલાકાતની નીચાની દાખલ પીપાને સોંપવી.

પ્રવેશ ૩ જો. સ્થળ કાશી—પૈસાના લોભથી બળધીયાનો સોદો કબુલનાર મોકમચંદ અને ધરાક લાલસેન. ત્યાં આ-ખીની જમાતને રસોઈ નહિ આપી શકવાથી નિરાશ થઈ રસ્તે રસ્તે ભીખ માંગતા નિર્ધન કર્મશીનું એક સાધુને ભંડારામાં પૈસાની મદદ કરવા માટે ઇચ્છતા કબીર સાથે આવવું. સાધુઓને પૈસાની સગવડ કરી

દેવા સ્વાર્થ સંહિતપણે કર્મશીએ મોકમચંદને બળ-
ધીઆ આપવા કબુલી પૈસા લઈ કખીરનું કામ સાધી
દેવું. બન્નેનું જવું. મોદી બાલસેન ને ટીખળી ભાંડતો
મેળાપ.

પ્રવેશ ૪ થા. સ્થળ ટોડા રાજમહેલ—પરણેલ નવીન યુવાન ક-
મરપનો કનકપ્રત્યે શૃંગારી ભાવ. કનકનો શૃંગારપર
કમભાવ. ભક્તિ ભાવ. પતિ ઇચ્છાને તામે કનક.

પ્રવેશ ૫ મો. સ્થળ દીદલી ગુણીકાનું ઘર—કખીરના બોધથી આ-
લણ સાધુની સેવા કરવા તૈયાર ગુણિકાને ભક્તાણી ન થઈ
જવા દેવા માટે ભાંડે આલણના વેશથી આવી ઠગવી.

પ્રવેશ ૬ ઠા. સ્થળ દેહલી યમુના કાંઠે શાહી મહેલ—મુ-
સલમાની ધર્મ છોડી, હિન્દુ ધર્મ પાળનાર કખીર તથા
તેના ગુરુ રામાનંદને લોદી સીકંદર બાદશાહ પાસે તેના
સીપાહીયો પકડી લાવે છે. બાદશાહે કખીર તથા રા-
માનંદને ધર્મ માટે સખ્તી બતાવવી. હાથ પગમાં
જંજીર નાંખી યમુનામાં ડુબાવવા હુકમ કરવો. કૃષ્ણ
ભગવાનને કીડ કરવાનું સ્થાન યમુનામાં પ્રેમભાવથી
કખીર રામાનંદનું પકડવું ભાવના મુજબ બન્ને ભક્તોને
કાળી નાગને નાચતા બાલકૃષ્ણના દર્શન. ચમત્કારી
દેખાવથી બાદશાહની સાન કેકણે આવવી.

પ્રવેશ ૭ મો. સ્થળ ગોલોક—ભક્તિ અને ભક્તિના વિચારમાં
કૃષ્ણ રાધિકા સંતમાટે ઉદય કરનારા તથા આખીની

જમાતના આપથી વ્યાકુળ બનેલ કર્મશીની ખબર લઈ નારદનું ગભરાટમાં આવવું. કૃષ્ણે શાન્તવન આપવું. કર્મશીનું કષ્ટ કાપવા જવા યુક્તિથી રાધિકા, રક્ષમણી અને નારદ સાથે કૃષ્ણનું તૈયાર થવું. નારદે ભગવાનનો ભાવ જોઈ ભક્તિનું અભિમાન ધરવું.

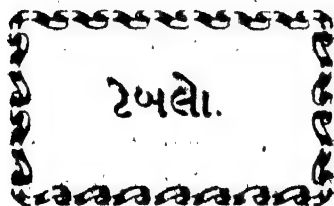
પ્રવેશ ૮ મો. સ્થળ દેહલીમાં ગુણીકાનું ઘર—કપીર દારિકા તરફ જતાં એકાએક રામાનંદનું ખળ લોકોએ મસ્કરીથી હરિજનના ઘર તરિકે બતાવેલ ગુણીકાને ઘેર આવવું. ગુણીકાએ પોતાનું શુદ્ધ દીલ જાહેર કરવું. રામાનંદે મુર્તીના દર્શન કરાવી ગુણીકા પાપ ટાળી ભક્તિમાં લાવવી. લાગી બતાવવી.

પ્રવેશ ૯ મો. સ્થળ દારિકામાં મોકમચંદનું ઘર—કમળની મોહનીમાં મુઠ બનેલા ભ્રમરની કમળ પ્રત્યે વીનવણી. કમળના કટાક્ષ કથન. મુઠ ભ્રમરે કમળને બચી કરવી. મોકમચંદન સ્ત્રી સાથે આવવું. બચી જોઈ ભ્રમરને મારવા આહુતું. પાડોસી તથા ભ્રમરના બાપનું આવવું. બચકીયાવાનો દરદી બની જઈ ભ્રમરે સર્વને ઠગી મારકુટથી બચી જવું.

પ્રવેશ ૧૦ મો. સ્થળ કાશી પાસે જંગલ—અધર્મ દુનીયાપર ક્રોધ કરીને તથા ખાખી જમાતને રસોઈ આપવાની મુશ્કેલી વિચારીને ધન માટે ભક્તિ વિનાના વટેમાર્ગ-ઓ લુંટવા કર્મશીનું જંગલમાં આવવું. કમળને

[૧૨]

બન્ની કર્મથી બાપની બીકથી નાસી નીકળી બ્રમરનું
ટોડાના કારભારી સાથે જવું. ગુમાસ્તાને રૂપે કૃષ્ણ
રાધિકા તથા નારદનું કર્મશી હાથે લુટાવું. વિરલ
બક્તિભાવવાંજા કર્મશીની વાર કરી નારદને પ્રસન્ન
કરવા કર્મશીને જંગલને સ્થાને નંદનવન સ્વરૂપ બ-
નાવી દિવ્ય દર્શન દેવું.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧ લો. સ્થળ ટોડા રાજમહેલ.—ભક્તિવિનોદ કરતાં કામરૂપ તથા કનકની દાસીઓ સાથે ઠાકોરજીની આરાધના ભક્તિવાળી કનકનો અકારણદેવ કરનાર તેની નણુંદની હસ્તેસ્થીથી ભદ્રસિંહે કનકની પ્રભુપ્રત્યે નીતદાકાર વૃત્તિની પરિક્ષા લેવી. સિંહની પુજા કરવા કહેવું. કનકે સિંહ પુજા કરવી સિંહને ઠેકાણે વિશ્નુ ભગવાને પ્રગટવું. ભદ્રસિંહ વિગેરેનું અચેતન ધરી પડવું. કનકને વિશ્નુનાં દર્શન. **ટબલો.**

પ્રવેશ ૨ જો. સ્થળ દેહલી પાસેનું જંગલ.—હારિકાથી આવતા અને જગન્નાથ ગયેલ રામાનંદ નારદને કપીર ખાખીની જમાતનું આવવું. દેહલી વેપાર માટે ગયેલ મોકમચંદનું આવવું. મોદીએ બળધીયા અગર રૂપીયા માગવા. જમાતને કપીરની ઓળખાણ. કપીરપાસે જમાતે રસોઈ માટે અડંગો લગાવવો. જગન્નાથ કરી જગન્નાથ તરફ જતા પીપાનું સીતા સાથે આવવું. તેણે જમાતનો તથા મોકમચંદનો ઝગડો સમતકાર બતાવી પતાવવો. જમાત તથા મોકમચંદનું નેક સહપર આવવું.

પ્રવેશ ૩ જો. સ્થળ ટોડા રાજમહેલ.—અક્ત ભદ્રસિંહને ભક્ત બતાવવા યુક્તિ રચીને કામરૂપે કનકની સલાહથી ઝેર પીવું. સંતરૂપે કૃષ્ણ આવી કામરૂપને સંજીવ કરવો. ભદ્રસિંહનું ભક્ત બનવું. કનક કામરૂપને સાક્ષાત કૃષ્ણ દર્શન.

પ્રવેશ ૪ થો. સ્થળ દ્વારિકામાં મોકમચંદનું ઘર—ટોડના કાર-
ભારીના ચિત્રમ દીકરાની જાએ, જામર દામદ
થવો, કમળ ચાથે જામરનાં, લગ્ન.

પ્રવેશ ૫ મો. સ્થળ : જગન્નાથપુરિમાં જગદીશ મંદીરનો
ખંડ—જગદીશ દર્શન ખાટે કપ્પીર પીપા અને સીતા
સાથે રામાનંદનું આવવું. ભેદવાદી પંડ્યાઓએ રામા-
નંદને મંદીરમાંથી હાંકી કાઢવા તૈયાર થવું. કૃષ્ણનું
નારદ સાથે પ્રગટવું. રામાનંદનાં દર્શન કરાવવા આવ્યાનું
કૃષ્ણે નારદને કહેવું. જગદીશ દર્શન વિના રામાનંદનો
જીવ નિકળી જવો. પીપો, સીતા અને કપ્પીરનું
મર્ણ પામવું. ભક્તિ વિષે કૃષ્ણે નારદને ટકોર કરવી.
નારદનું ચેતવું. અભિમાને ઉતરવું. કૃષ્ણે રામાનંદ વિગે-
રેને સજીવ કરવા. રામાનંદ વિગેરેને પ્રસન્નભાવથી
ગોલોકનાં દર્શન આપવાં. ભક્તોએ ગોપીઓ સાથે
રાસ લેતા એવા કૃષ્ણના દર્શનની ઇચ્છા જણાવવી.
જગદીશ મંદિરને ઠેકાણે ગોલોક પ્રગટ થવું. રાધીકાનું
ભક્તોને આવકાર દેવાને ઉભેલું દેખાવું. ભક્તોને
રાસનાં દર્શન. છેવટનો આનંદ.

શુભમ પતી.

॥ श्री परमात्मने नमः ॥

स्वामी रामानंद

नाटकनां गायनो.

अंक १ दो.

मंगलगायन.

१

नामी नामी नरवर जय शीर नामी,
गीरीवर धर कोस्तुभ धर रमेश,
अंतर याभी प्रीतेथी प्रणामी स्वामी शुभ नामी—नामी
दीन नाथ जग करता धरता सेवक दुःख हरता,
श्याम श्रीवरा विहारी वरदा,
पाभी पाभी इया द्रष्टी पाभी
नौतम निष्कामी नमामि भक्ति धृष्टामि—नामी

२

धनीसा धनीसा पम गरेसा रेगम रेग सारे—धनीसा धनीसा.
साध पमभरे सारेग भमरे गसारे—धनीसा धनीसा.

भमरे सारेभ सासासा, धनीसा धनीसा,

धनीसा रेभ भमरे साध गम भमरे भरेसा सासासा—धनीसा धनीसा

મધ પરેસા નીધ મરેસા ધમ ! મરેસા સારેમ.

મગરે મગરે રેગ મપ ગરેસા ગરેસા સારે ગમ-ધનીસા ધનીસા.

૩-

કૃષ્ણ—હા મોતીના ભોળી હંજીનાં મચ્છો ખાતા

રાધા—શૃંગાર ભર સ્ત્રી સાથ નર રસ સરવર દેખી લલચાતા,

કૃષ્ણ—સાગર તણા તારાં કદી ન કુળનારા,

રાધા—જેશું જેશું જ્ઞાન આંહી પ્રીયતમ,

કૃષ્ણ—સંતોમાં શંકા રાખો સધીકા.

રાધા—હા હા

કૃષ્ણ—યોગી ભોગી શું હોય કદા ?

રાધા—હા હા—હા મોતીના ભોગી.

સમાનંદ—

૪

આ તન જેવો તૃણનો માળો પડી જાય પલવારમાં,
રામ રામ કર માતા મારી મિથ્યા મોહ તું ધારમાં.

અવળી વાત વીચારમાં, બવની બાજુ હારમાં,

વીણ વૃત્તિથી અંધ બનીને સાન બાન વીસારમાં

મૃગજળને નીહાળમાં તૃણા તેની વધારમાં,

વીખ વેલી આ વપુ જોઇને પડ નહિ તેના પ્યારમાં.

કૃષ્ણ—

૫

ગરૂડે ચડી આંધું ઉલટથી ચક્ર ધારીને પહોંચું તુરતથી,

જ્યારે જે ઠામે મુજને સંભારે રહાય કંઈકું છોડું સંકટથી—મરડે.

મંત્રોના સાઈ તન મન વાઈ હરીજન ન્યારા નહીં મુજ ઉરથી—મરડે.

કનક—

૬

પ્યારી પ્યારી હારે રૂડી કારીઠા પુરીની,
છટા શી પ્યારી પ્યારી લાગે. પ્યારી.
હરીજન દરશનથી મન હરખું,
પ્રીતે દરશનમાં મન વળગ્યું પ્રીતી હરજગી લાગી
જેને આ જગતમાં સંતસંમ છે સદ્ભાગી તે
સંતોના સંગથી, અને સુખી સોહાગી તે
પામીને ભક્તિ રહે પ્રભુતણા સંગી તે,
ભૂમીને ભાર રૂપ ભક્તિ જેણે ત્યાગી તે. હરીજન દર

૭

કનક—જાઓ શરમાવો ના લગ્નજોના
સુખણુ પ્યારી હાં... ..

કામ—લાજ હરણુ છો, રાજ તન છો,

કનક—મીઠા મીઠા વચનોથી કોને શરમાવો,

એકલી ભાળીને, અમળા ધારીને

આ રીત શું આદરી,

કામ—લાડલી પ્રીય ગણી,

અલખેલી જોઇ જોઇ ચતુરાઇ, ઠગાઇ !

કનક—દીવાના શીદ થાઓ,

કામ—હઠીલાં, જણાઓ વહારે ધા... ..જાઓ.

મોદી—

૮

હું મોકમચંદ મોદી, ભાઈ મોદી, હું મોદી ભાઈ
માલદાર હું મોદી, વાહ હું મોકમચંદ મોદી

નમદ ભગત જગ મને મણાવે,
 અવર ભક્તિ એકે ન આવે
 સાહેબ આપને સલામત રાખે—હું મોકમ
 ધરનાને અપવાસ કરાવું
 જેમ તેમ કરી પૈસા બચાવું
 સાહેબ આપને સલામત રાખે—હું મોકમ
 કોટાં સોટાં મુજને શોભે,
 વણીક તણાએ લાભે લોભે,
 સાહેબ આપને સલામત રાખે—હું મોકમ

૯

બ્રમર—તારા મુખડાની માયા છે લાગી મને,
 કર રમત ગમત હું તારી કને,
 કમળ—એવો મારા પર ભાવ બ્રમર શો તને,
 બ્રમર—રમ્યા બચપણથી સાથ અલી કમળ આપણે,
 કમળ—તેમાં શું તુજને?
 બ્રમર—માયા થઈ મુજને,
 કમળ—નારે નારે,
 બ્રમર—હારે હારે,
 કમળ—એતો ના બને—તારા.

૧૦

કમ—પ્રેમ નીશાની લ્યો પ્રાણ,
 ઉમાં સાથે આપું હું નીદાન સ્નાન, જ્ઞાન વાન,

કનક—પ્રીતિની નીશાની પ્યારી સુખદાન શોભામાન,
રાખો પહેચાન નીતિ નિધાન પામું સન્માન.
થાય નહિ જીદાઈ સુખલુ દીલગન.—પ્રેમ.

કામ—પ્રાણુ સાટે માનુ પ્યારી વચનને,
જાણી સંસાર સિંધુનું સુકાન.

કનક—સદા દારી તેનું ગાઉ ગુણગાન,
કીરતાર સમ મમ મનહર પ્રીયતમ,

કામ—નિશ દીન ધરું તુજ ધ્યાન, પ્રેમ.

૧૧

યાત્રી—ઘટ ડુટી જળ વહી જશે જન ચેતો કંઈક ચેતો (૨)
પછી થશે પસ્તાવો લાખ પ્રથમથી ચેતો જન ચેતો,
હરી હર કર હરનીશ હાથ ધસ પછી થાશે પછી થાશે.
જેદી કરી પીંજરનો ત્યાગ પક્ષી ઉડી જશે ઉડી જશે,
હા હા કરતાં કાળ કોળીઓ કરી જશે કરી જશે.
કદી ભજ્યા નહિ પરબ્રહ્મ રહાય પછી કોણુ થાશે કોણુ થાશે.

કપીર—

૧૨

જીયા તુમ જાએગે હમ જની
રાજભી જાએગે જોગીભી જાએગે
જાએગે રૂપવતી રાની અહો મન અવસે સએલાની જીયા.
ચાર સખી બજાર ચાલી મનમે સોહાની
સએલાતો કહ્યું બન નહિ આયા,
આખીર પછતાની જીયા.

કહેત કખીરા સુનો ભાઈ સાધુ
એ પદ હવે નીરે બાની, ઇસ પદકી કોઈ નીંદા કરે તો;
નર્ક પડેકી નીચાની. જીયા

કૃષ્ણ—

૧૩

દ્રોપદી સતી નારી ભક્તિ જોને 'ભારી,
તેનાં પુર્યાં ચીર લજ્જા સંભાળી. દ્રોપદી.
ચાપું બોલ પાળું કોલ ના કદાચ હારું તોલ,
છોડું ના મહી બાંધ્ય બોલને વિચારી, દ્રોપદી.
ગોપી સાથ રાસ ખાસ ખેલનાર કીરતાર,
ભાવે જો બજો કોઈ લઉં પુરત તારી, દ્રોપદી.

૧૪

કમળ—વાહરે વાહ બાવા રમતીયાળ,
અમર—બાવો તારી ફેરવે માળ,
કમળ—જરે ઠંઠણ પાળ, વાહરે.
અમર—અમરો મળનો આ ઠંઠણ નવ ધાર,
કમળ—જોયો અમરો અમરાળો આ ઉલ્લુનો પાર,
અમર—મધુકર રૂડો આ જાણે તારી જોડ કમળ,
કમળ—હટ દુર યા,
અમર—શીદ સરમા પુચ થઇજા આણીવાર. વાહરે.

હરીજન—

૧૫

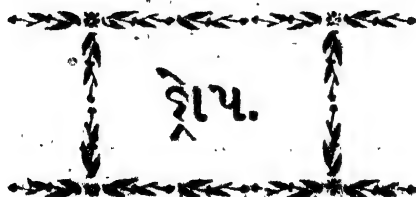
નાથને નાથને નાથનેરે,
અમે બહુયે નિરંજન નાથને રે.

જે બાધેલ તે કેમ છોડે,
 બીજના બાધેલ હાથને રે—અમે.
 મમતા મોહમાં જે બ્રૂલા ભટકે,
 શોધે તે કામના સાથને રે—અમે.
 ચૈતન્ય કડૂપ તરે તજી કેમ ભરીયે,
 જુઠ જડ બાવળે બાથને રે—અમે.
 સત્સીદાનંદ બ્રહ્મ વીણુ કદીયે,
 ગાધ્યે નહિ બીજી ગાથને રે—અમે.

રામાનંદ—

૧૬

ઘટમાંય ઘડીપલ હરી ભજવા,
 ભજતાં ભુવરજી નહિ જુજવા—ઘટમાંય.
 સંત સંગતપર મન સ્થીર રાખી,
 સાધન સાધી છોડી ઉપાધી,
 ધર્મને દાન દયા ધરવાં—ઘટમાંય.

અંક ૨ જો.

૧૭

સીતારામ સીતારામ સીતારામ સીતારામ
 સીતારામ ધુન લગાના સંતન—સીતારામ.
 દૂધપાક ચૌર માલપુવા બસ માંગ માંગ કર ખાના,
 અલક અલક કર મુલક મુલકમે ભારી ધુમ મચાના સંતન—સી.
 રામ રામ જપના પરાયા માલ અપના સચ્ચા યેહી બહાના,
 દમભર યે દુનીયાકા સપના હરદમ મેળ ઉડાના સંતન—સી.

કૃષ્ણ—

૧૮

હેતે હરીજન હાલ રહો અહીંયાં,
 થાઓ મારા મહેમાન માનું હું આનંદ અપાર
 હાલ રહો અહીંયાં
 દીસે દુનીયામાં મારો તમથી નાતો,
 મુજ મન માંહે એ વિચાર,
 રહો અહીંયાં હેતે હરીજન.....

૧૯ રાસડો.

સંગમાંરે ઉમંગમાં તરંગમાં
 રસીક રસીક કરે રંગ રેલી
 રે આસ પ્રીતી પ્રસંગમાં—માન તણા જળર જંગમાં
 સોહે પ્રાણ પ્રીયા પ્રેમ ઘેલી—સંગમાં.
 સાહીને હાથ બાથ રનેહી સજ્જન લે.....
 ચતુરા અંગ ચોરે અલબેલાને અડપ લે.....

નવીન નવીન નેહ જિમ. હિપજે પળે પળે,
 મમી રહે ગોરી નાર નાળુક હમકશે,
 રંગમાં સુદંગમાં અનંગમાં મસ્તે પ્રે. માનની: નવેલી
 સાખી—સદા સુખી પ્રીયતમ પ્રીયા જે છે નિશ્ચીન પાસ,
 ભાગ્યશાળી તે ભોગ્યવે શુભ શૃંગાર વિલાસ,
 સુંદરને સ્પર્શ ગમે ગુણવંતી તણા જે,
 લલીતાને લજ્જા ભાર ધણા ધણા જે,
 મદનાતુર મન મોહનજી મનમાં ચુંબન ચ્હાય,
 કામની કુટીલ નજર કરી સાનમાં સમજી જાય,
 રંગમાં સુદંગમાં અનંગમાં,
 સોહે પ્રાણુ પ્રીયા પ્રેમધેલી—સંગમાં

૨૦

કામરૂપ—શશી વદની શૃંગાર ખેડો મનહર માન મેલો,
 ચાંદલીયો જે સુખદાર્ધ ચ્ચિત્તહર ચંદા જે છવાય,
 આતુરતા ઉભરાય.

કનક—રસીયા આશી અધીરાય,
 રહે પ્રીતમ પ્યારા નટખટ ન્યારા,
 શરમાયો ન કાંઈ—શશી.
 બહુ વીકળ કરો નહિ વહાલીને,
 નવ ચાહું રતિ રસ પ્યાલીને,

કામ—આલીંગન હા કર જાલીને અમીરસને પીને પાઈ

૨૨

કંચની—હવે હું તરી (૩)

ભવ સિંધુથી પાર ઉતરી—હવે હું

વિપ્ર જમાડી દક્ષીણ દીધી,

ભાંડ—આંધળી આગળ યુક્તિ કાઢી,

કંચની—ભક્તાણી હું ઠરી—હવે હું તરી

સાખી—કર જોડી નમું વિપ્ર હું દીલ ધરો મુજ દાદ

સેવક જાણીને હવે આપો આશીરવાદ.

ભાંડ—સાખી—હરામનું હરામે ગયું ખાધી ખીરને ખાંડ;

તું વેશ્યા વેશ્યા રહી હું ભાંડને ભાંડ,

જો જો આ તરી પાતર આ તરી તરી કૂતરી.

કંચની—અરે છેતરી, મેં ગર્ભવને ધ્રો ધરી.

રાધીકાજી—

૨૨

ભાવ ભગવત શ્રીનો આનંદ આપે,

જર્મ સ્થાપે પાપ ચાંપે કષ્ટ કાંપે સત્ય જાંપે,

હે...અધર્મ ઉથાપે—ભાવ ભગવત.

સંત કાળે કીરતાર સોચ કરે અણુ પાર

ભક્તિ ઉદય કરે સહુ ઠાર,

રૂપ ધરીને દર્શન દેતા સ્નેહે સરજનહાર

સાચા ભાળી મોરારી વિહારી,

હે પ્રીત અંતર વ્યાપે—ભાવ ભગવત

૨૩

રાધીકા—પીછાણ્યા છે પ્રીતમજી પાતળીયા,
 સામળીયા છળીયા શાણા છેલ કાળા કાનજી.
 કળ ભરીયા અઘડીયા સામળીયા છળીયા,

કૃષ્ણ—માનો માનો વાયદો માનો,
 રાધે રસીલી જૂઠું શું માનો,

રાધીકા—અલખેલા યાચું ફરેભાવો સાચું,

કૃષ્ણ—દેવીથી હું કદીયે કપટે ન રાચું—માનો માનો

રાધીકા—કળ ભરીયા.

કંચની—

૨૪

વારી જાઉં રાધે કૃષ્ણ હરે રાધે કૃષ્ણ હરે વારી
 ખાલ મુકુન્દા શ્રી વૃજ ચંદા,
 મયુર મુકટ ધરે—વારી જાઉં
 ખેન જાગવો ધેન ચરાવો,
 કાલીદી લલીત તીરે—વારી જાઉં

૨૫

બ્રમર—હાય કમળ તેં મારું કાળજીનું ચેતયું હાય,

કમળ—જરે જરે ઘેલા શાને ખડ ખાય,

બ્રમર—રે હાયરે હાય,

પરી જેવી લાગતી લટક મટક ચટકે હાય-હાય

કમળ—ખાંચે નહિ છું ખોલતાં કાંધ,
હાય કહું શું વિચારી

અમર—હાય કુરખાન કુરખાન—હાય

કમળ—માર ખાઇશ જો ખોલીશ હાય,
હાય જીગર હાય નજર કાંચ ગાલ હાય

કરમસી

૨૬

મોજ ફકીરોદી ફકીરો દીરે અમીરો દીરે ખાવા—મોજ

એક દીન સોના વારી સેજ પલંગપે

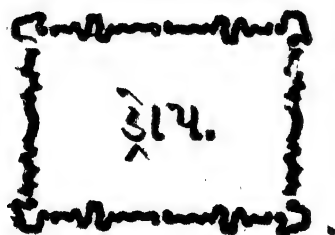
એક દીન ભોંય પથારી રે—મોજ ફકીરો

એક દીન હોના પ્યારે થાલ ભોજનકે

એક દીન નીર અહારી ખાવા—મોજ ફકીરો

કહત કપીરા સુનો ભાઈ સાધુ માયા કરના ન્યારીરે ખાવા—

મોજ ફકીરો

અંક ૩ ને.

દાસીયો—

૨૭

જય જય જગદીશ શ્રીવનમાળીરે મંગળકારી
 જય જય કૃષ્ણ મુરારી— જય જય જગદીશ
 દેવા દીવ્યાભરણ દેહ ધારી,
 અવિચળ અચ્યુત આનંદકારી,
 વલતી વૃજ્યંદ ભવદ્વંદ હારીરે મંગળકારી,
 જય જય કૃષ્ણ વિહારી,
 કેશવ કમળા પતિ કૈટભારી,
 સેવે સ્નેહે સકળ સુર નર નારી,
 અથ હર આરતી આપની ઉતારીરે મંગળકારી,
 જય જય કૃષ્ણ વિહારી,

કનકબા—

૨૮

વાંકો વાળ ન વળશે જેના પરમેશ્વર છે બેલી,
 જમ રૂઠી શું કરશે જેના પરમેશ્વર છે બેલી.
 ચંદ્રહાસની વાર કરી વીખ ટાળી વીખીયા લખેલી
 સુધન્વા તણી શીતળ કીધી તેલ કડા ઉકળેલી—વાળ.
 અંબરીશને ઉગાર્યા દુર્વાસાને લાય બેલી,
 જેમ જેમ દુર્જન લોકો દુભે તેમ તેમ આનંદ એલી.

કબીર—

૨૯

અખ તુમ કખ સમરોગે રામ
 ગર્ભ વાસમે જપ તપક્રીને નીકલ હુવા બેઠમાન—અખ.
 બાલપનો હસ બેલ ગુમાયો તરનપનમે કામ—અખ.
 હાથ પાંવ જખ કાંપન લાગે નીકંલ ગયો : અવસાન—અખ.
 જુઠી કાયા જુઠી માયા આખર મોત નીદાન—અખ.
 કહત કબીરા સુનો બાધ સાધુ દો દીનકા મીજખાન.—અખ.

કનક—

૩૦

જ્ઞાનાની પત રાખો પ્રભુજી જ્ઞાનાની પત રાખો
 તમારે જ્ઞાને મેંતો ઝગડો રચ્યો—પ્રભુજી
 તે તો જાણીછો ત્રિભૂવન નાથરે—પ્રભુજી
 ધર્મની વાટે ક્યાં નથી ધાયા—પ્રભુજી
 હજારે જીવાડ્યા અહી હાથરે—પ્રભુજી

કૃષ્ણ—

૩૧

મારે જ્ઞાને રહેતાં દર્શન દઉં હું દાસને
 પ્રીતે અરપું વૈકુંઠના વિલાસને—મારે.
 પરહીત કર્તા સુધર્મ ધર્તા
 પૂરું સહુ આસને—મારે.
 ગૌરવ વતિ તું અહણી ગાય ગહન તુજ ગુણ ગાનની,
 સમની સકલ સંતાપ સંત સમાન સુખ કર સ્યામીની
 નીરખી નીપુણ નર નાથ તુજ તીતી નીરાપદ નાવની
 દેવાવતારી દંપતી કૃતી દ્રશ્ય દીવ્ય દીપાવની—મારે.

૩૨

એક ઝારા ઉપર ઝારીરે હવે લાડી, થઈ અમારીરે
હવે અમારા કલાં કરશેરે પેલી વેવાણના બોલ પુઠે ધરશેરે
લાડી તારે દોરડીએ દશ ગાંઠેરે લાડી દોરડી નવ છુટેરે
લાડી તારો કાકો અડાણે મેલરે લાડી દોરડી નવ છુટેરે
લાડી તારી કાકી " " " "
લાડી તારો મામે " " " "
લાડી તારી મામી " " " "

૩૩

કમળ— અમર મારું મન હરખાયુંરે
 મન હરખાયું ચિત્ત હરખાયું
 મારું દીલ વિલસાયુંરે—અમર.
 ધારી પીયારી થઈ હું તારી,
અમર— ભાગ્ય તણી આહા બલીહારી,
કમળ— દીલ તને લઉંરે, રાગ રાગ થઉંરે
અમર— આવને ભેટી તુને લઉંરે,
 પ્યારી કહુંરે તારો છુંરે,
કમળ— અમર આજે જીવન સફળ થયું મન હરખાયું

રામાનંદ—

૩૪

ભક્તિ કરો મારા ભાઈ આદી ઇશની ભક્તિ.
એકજ હૃદય સૌનો અંતર ન જાણો પીરા,

પારકાપણું ન તેમાં કાંઈ હોજી,
 મતને મમતા રાખી ઝગડો ન કરશે તમે ભક્તિ.
 રામજી કહો કે રાધિકૃષ્ણજી કહો હો વીરા,
 શીવજી કહો તો સુખદાઇ હોજી,
 રહીમ કલાથી કદીયે પાપી ન બંતશે તમે ભક્તિ.
 સઘળા મંદીરયામાં પ્રભુ છે પોતાના વીરા,
 પ્રતિભાથી પડેો રાખો નહિ હોજી,
 ભાવ ભીતર રાખો સૌ સાથે સરખો તમે ભક્તિ.

કૃષ્ણ—

૩૫

હું નામ ધારૂં છું ભક્ત વત્સલનું વહાલા વીઠલનું
 નામ મહિમા કદી નવ ત્યાગું ચરણું તન મન
 ભક્ત સખખ હું
 મીલન મને પ્રીય પ્યારા પ્રણતનું
 શરણાગતનું—હું નામ
 ભક્ત સદેહે વૈકુઠ ચાલો હરીજન સંગે સુખથી મહાલો,
 સદ્ગુણ થયું સહુ કાજ શ્યામળનું
 વીશ્વ સકળનું—હું નામ

૩૬

ખાંસુરીયા બજ રહી સાવરીયા રમઝમ તુપુરીયા નચ રહી સુંદરીયા
 બજ રહી ખાંસુરીયા
 શ્યામા શ્યામ દોઉ હિવ મીલ રતિ ધરી
 ગાન તાન માન સાન શુભ વર રચી કર ખાંસુરીયા

જેરી જેરી કર ઇત ઇત સ્તમ્ભો

છેરી છેરી પુતી ધરત ઉછંમ્ભો

નટવર મુદ ભર ધરપદ ક્ષીતી પર સુખ કર દુઃખ હર ઉચરત
સુમધુર જાંસુરીયા

ભજશ્રી ગોપાલં દીન દયાલં, વચન રસાલં તાપ હરમ્

અતિ નૃત્ય પ્રવીરે ધીર સમીરે, યમુના તીરે રાસ કરમ્

કલગાન અનુપં શ્યામ સ્વરૂપ, ત્રીભુવન ભુપમં મોદ ભરમ્

રાધા ગુણ ગાયક બ્રજ સુખ દાયક, સુરવર નાયક વેણું ધરમ્

ભજશ્રી ગોપાલં દીન દયાલં, વચન રસાલં તાપ હરમ્

સુન્દર મૃદુ હાસં વિપિન વિલાસં, કુન્જ નિવાસં કેલી કરમ્

યુવતિ દ્રગ અન્જન જન મન રન્જન, કેશી ભૂન્જન ભાર હરમ્

ભુષણ નિજ ભવનં મજગતિ ગમનં, કાલીય દમનં નૃત્ય કરમ્

ભજશ્રી ગોપાલં દીન દયાલં, વચન રસાલં તાપ હરમ્

ગોરજ સુખ શોભિત સુર નર લોભીત, મન્મથ ક્ષોભિત દ્રસ્ય પરમ્

ગોપન સહ ભુન્જે વિપિતની કુન્જે, વત્સન પુન્જે દુહીણ હરમ્

મહ છખી તારાયણ લખી નારાયણ, ભયે પારાયણ અખીત નરમ્

ભજશ્રી ગોપાલં દીન દયાલં, વચન રસાલં તાપ હરમ્

૧ ॥ શુભમ્ ઇતિ ॥

